

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Investigation of the Relationship Behavioral Tendencies and Perceived Stress Levels of Accounting Professionals in Terms of Demographic Variables

Mustafa AY¹, Tolga YEŞİL²,

¹İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
Selçuk Üniversitesi

Orcid No: 0000-0002-4489-8946 / may@selcuk.edu.tr

²Banaz Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü
Uşak Üniversitesi

Orcid No: 0000-0002-3751-5222 / tolga.yesil@usak.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ve algılanan stres düzeylerinin değerlendirilmesidir. İnsanoğlunun davranışsal eğilimi ve stres düzeyi çeşitli etkenler tarafından değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle çalışmada öncelikle demografik değişkenler arasında yer alan; yaş, mesleki deneyim, öğrenim durumu, medeni durum gibi faktörlerle davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeyi aralarındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde, Uşak ilinde aktif olarak faaliyet gösteren ve bağımsız olarak çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) unvanlı muhasebe meslek mensuplarına yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. 140 adet geçerli anket çalışmanın analiz için veri kaynağını oluşturmuştur. Çalışmanın analiz süreci sonucunda; medeni durum, yaş düzeyi ve mesleki deneyim arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında, değişkenler arasında anlamlı farklılık çıkan gruplar belirtilerek açıklanmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Davranışsal Eğilim, Algılanan Stres, Muhasebe Meslek Mensubu

Abstract

The aim of this study is to evaluate the behavioral tendencies and perceived stress levels of professional accountants. The behavioral tendency and stress level of human beings vary by various factors. For this reason, among the demographic variables in the study; The relationship between factors such as age, professional experience, educational status, marital status and behavioral tendency and perceived stress level was examined. During the data collection process of the research, a face-to-face survey method was applied to accounting professionals with the title of Certified Public Accountant (CPA) who are actively operating and working independently in Uşak. 140 valid questionnaires constituted the data source for the analysis of the study. As a result of the analysis process of the study; There were significant differences between marital status, age level and professional experience. In the conclusion and suggestions part of the research, the groups that show significant differences between the variables are explained and suggestions are presented.

Keywords: Behavioral Tendency, Perceived Stress, The Accountant Profession

1. Giriş

İnsanoğlu varoluşundan bugüne değişim içerisinde. Abraham Maslow 1943 yılında ihtiyaçlar piramidini (Maslow Hierarchy of Needs) oluşturmuştur [1]. İhtiyaçlar piramidindeki basamaklar; fiziksel, güvenlik, sevgi ve ait olma, saygınlık, kendini gerçekleştirme ihtiyaçları şeklindedir. Ancak toplumsal ve bilimsel dönüşüm çerçevesinde insanoğlunun ihtiyaçları ve ihtiyaçlarıyla birlikte çeşitli faktörlere bağlı olarak davranışları da dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm sürecinde ise insanoğlundaki strese neden olan kaynaklarda da değişim gerçekleşmiştir. Farklı düzeylerdeki stres seviyeleri, bireylerde psikolojik rahatsızlıklara sebebiyet vermesinin yanında fiziksel anlamdaki hastalıklara da neden olmaktadır. Stres faktörleri geçmişten günümüze değişiklik gösterse de stres, çağımızın hastalık kaynağı olarak kabul edilmektedir. Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de stresin varlığı kaçınılmazdır. Toplumsal hayatta stresin tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmadığı açıkça ortadadır ancak önemli olan stresi kontrol altına alıp minimum düzeye indirgeyebilmektir. Kısaca stresle başa çıkma yolları bilinmelidir.

Bu çalışmada öncelikle davranışsal eğilim ve algılanan stres kavramları açıklanarak literatür bilgisine yer verilmiştir. Literatür taramasından sonra çalışmanın amacına yönelik olarak muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ve algılanan stres düzeylerinin ilişki varlığı test edilmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin demografik açıdan incelemesi için ampirik bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

2. Davranışsal Eğilim ve Algılanan Stres

Davranışsallık kavramının bilimsel açıdan incelenmesinin temeli psikoloji disipliniyle ortaya çıkmış olup farklı bilimsel alanlarda da çalışılmıştır. Davranış, "hareket" kavramından farklı bir terimdir. Davranış, bir etki sonucunda canlı organizmada oluşan bilinçli bir tepki durumudur. Davranışı hareketten ayıran temel farklılık noktası, davranışın bir amaca yönelik olarak tepkinin bilinçli olarak oluşmasıdır [2]. Bilinçsiz ve amaçsız bir tepkinin davranış kavramı kapsamında değerlendirilemeyeceği, literatürdeki tanımlamalardan açıkça anlaşılmaktadır.

Psikolojik bir kavram olan davranışın iktisat bilimiyle birleştirilmesi sonucunda "davranışsal iktisat" kavramı ortaya çıkarken, finans bilimiyle bir araya getirilmesinde "davranışsal finans" ve muhasebe bilimiyle birleştirilmesi sonucu ise "davranışsal muhasebe" kavramı meydana gelmiştir. Davranışsal muhasebe ve davranışsal finans kavramlarının ise keskin sınırlarla birbirinden ayrılması gibi bir durumun mümkün olmadığı düşünülmektedir. Marşap ve Gökten [3] davranışsal muhasebeyi; (1) muhasebecilerin ve (2) muhasebe rapor ve analizleri ile etkileşim içinde olup muhasebeci olmayan bireylerin davranışları ile ilgilenen bilim alanı olarak tanımlamışlardır. Kısaca davranışsal muhasebeyi, muhasebe bilgilerini hazırlayan ve muhasebe bilgileriyle etkileşim içinde olan bireylerin davranışı olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada, davranışsal muhasebeden ziyade muhasebe meslek mensuplarının davranışsal değişkenlerine yönelik eğilimleri dikkate alınmıştır.

Davranışsal değişkenleri ölçmeye yönelik olarak ise Kang vd. [4] yılında kokpit görevlileri için oluşturduğu ölçekteki ifadeleri muhasebe meslek mensupları için düzenleyip, Dinç vd. [5] yeni uyarlanmış bir ölçek oluşturmuştur. Geçerlilik ve güvenilirliğini kanıtlanmış olan bu ölçek, çalışmada referans olarak alınmıştır. İlgili çalışmalarda ölçeklerde ise muhasebe meslek mensuplarındaki davranışsal eğilimi ölçmek için yer alan ifadeler aşağıdaki gibidir:

- (Çatışma) Mükelleflerime kızdığım zamanlar olur.
- (Çatışma) Mükelleflerimin beni hayal kırıklığına uğrattığı durumlar yaşıyorum.
- (İletişim) Mükelleflerim ile içtenlikle konuşurum.
- (İletişim) Mükelleflerim ile zamanı dikkate alarak bilgi alışverişi gerçekleştiririm.
- (Dengeli Güç) Mükelleflerim ile ilişkilerimde yönlendirici tavır sergilerim.
- (Dengeli Güç) Mükelleflerim ile ilişkilerimde sözümün geçerli olmasını sağlamaya dikkat ederim.
- (Paylaşılan Değer) Mükelleflerim ile benzer değer yargılarına sahibim.
- (Paylaşılan Değer) Mükelleflerim ile benzer düşüncelerim vardır.
- (Güven) Mükellefler tarafından sağlanan bilgilere güvenirim.
- (Güven) Mükellefler mesleğimde gerekli niteliklere sahip olduğumu düşünürler.
- (İş birliği) Mükelleflerimle bilgi paylaşımında bulunurum.

- (İş birliği) Mükelleflerimle problemlerin çözümünde iş birliği yaparım.
- (Etkililik) İşimi en iyi şekilde yaparım.
- (Etkililik) Mükelleflerime muhasebe bilgisi sağlayarak kendilerine ticari faaliyetleri ile ilgili katkı sağlarım.

Muhasebe mesleğinde, geleneksel muhasebeden dijital muhasebeye doğru bir e-dönüşüm süreci başlamıştır. Meslekteki bu dönüşümler gerçekleşirken hukuki altyapısı olan mevzuatlarda da sürekli bir değişim gerçekleşmektedir. Ayrıca bu dönüşüm sürecinde muhasebe meslek mensuplarının üstlendiği roller de değişmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının danışmanlık vasıfları önem kazanmaktadır. Sürekli, dinamik ve teknolojik bir dönüşümün gerçekleştiği bu süreçteki etkili faktörler, muhasebe meslek mensuplarının stres kaynakları olabilmektedir. Meslek mensupları bu stres kaynaklarından etkilendiği için algıladıkları stres düzeyleri de farklılaşmaktadır.

Stres kavramı, Latince “estrica” kelime kökenine dayandığı düşünülmektedir. 17.yy’da stres kavramı; bela, musibet anlamlarının karşılığı olarak kullanılırken 18-19. YY’larda ise kişiye, organsal ve ruhsal yapıya yönelik olarak güç, baskı vb. anlamlara geldiği ifade edilmektedir. İnsanın çevresindeki tehdit unsuru olarak olumsuz durum oluşturan etkenlere karşı gösterdiği duygusal ve/veya fiziksel tepki, stres kavramının bir başka tanımsal şeklidir [6]. Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlüğünde ise stres, ruhsal gerilim olarak tanımlanmıştır [7].

Stres kavramının tanımsal ifadelerinden yola çıkarak “algılanan stres” kavramı, insanın çevresindeki tehdit unsurlarının varlığına karşı direnç göstermese dahi bu unsurların varlığından bilinçli olarak farkında olup, olumsuz olabileceğini düşünerek bu durumu hissederek ruhsal anlamda olumsuz olarak etkilenmesi şeklinde tanımlanabilir. Tehlike meydana getirebileceği düşünülen bu olumsuz etkenler ise stres kaynaklarını oluşturmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının karşılaşılabileceği muhasebe mesleğindeki stres kaynakları şu şekildedir [8]:

- Muhasebe alanındaki faaliyet gösteren diğer meslek mensuplarından kaynaklanan stres
- Meslek odasından kaynaklanan stres
- Mükellef kaynaklanan stres
- Mevzuat ve hukuksal kaynaklı stres
- Personelden kaynaklı stres
- Mesleğin niteliği itibarıyla kaynaklı stres
- Devlet kurumlarından (Maliye-SGK-vd.) kaynaklanan stres,
- Bilgi paylaşımından kaynaklanan stres,
- Muhasebe Paket programlarının kullanımından kaynaklanan stres
- Fiziksel koşullardan kaynaklanan stres
- Ücretlerden kaynaklanan stres

Muhasebe alanındaki güncel mevzuat ile e-fatura, e-arşiv uygulamalarının aktif hale getirilerek uygulamaya geçilmesinin meslek mensupları üzerinde oluşan e-dönüşüm kaynaklı algılanan bir stres durumu olabileceği de araştırmacılar tarafından düşünülmektedir [9]. Stres kaynakları bu maddelerle sınırlı olmayıp çoğaltılabilmemesinin mümkün olduğu ilgili literatür taramasından anlaşılmaktadır.

3. Literatür Taraması

Bireyin davranışlarını etkileyen ve muhasebenin davranışsal boyutunu oluşturan 4 unsur vardır. Bunlar; inanç, kültür, politik yapı ve etikdir [10]. Ayrıca her meslek dalında olduğu gibi davranışları şekillendiren 4 unsur ve diğer faktörler bireylerde stres düzeyini etkilemektedir. Bu sebeple literatür taramasında özellikle muhasebe meslek mensuplarında davranışsal eğilim ve stres konularının yer aldığı çalışmalara odaklanılmıştır.

Zeytin ve Gökğöz [11] muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan faktörleri tespit etmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bilecik ve Yalova illerindeki 127 muhasebe meslek mensubundan elde ettikleri verilerin analiz edilmesi sonucunda; meslekteki iş yükü fazlalığı, tahsilat ve mevzuat değişiminin strese neden olan faktörler olduğu açıklanmıştır. Aksoylu tarafından yapılmış olan stresle ilgili olarak iki benzer çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan ilki Kayseri ilinde muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan faktörlerin demografik açılardan değerlendirilmesi [12] ve ikincisi Kayseri ilinde kadın muhasebe

meslek mensuplarının mesleki streslerinin demografik değişkenler açısından incelenmesidir [13]. Aksoylu yapmış olduğu ilk çalışmada 8 stres faktörünün çeşitli demografik değişkenlerle ilişkisini incelerken ikincisi kadın meslek mensuplarına yönelik olarak ise 9 stres faktörünü araştırmada değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarında ise farklı illerde yapılacak benzer çalışmalarla meslekteki stresin illere göre karşılaştırılabilir olacağı önerilmiştir. Yanık [14] Kocaeli ilinde muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stresi ölçmeye yönelik olarak ampirik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının yaşı ve deneyim sürelerinin algılanan stres üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Algılanan stresin 40-59 yaş aralığındaki meslek mensuplarında ve meslekteki ilk yıllarda da daha yüksek olduğu araştırmanın sonuç bölümünde belirtilmiştir. Kayıhan vd. [15] muhasebe meslek mensuplarının strese neden olan faktörlerle iş tatmini arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Muğla ilindeki 299 muhasebe meslek mensubundan elde ettikleri verilerin analiz edilmesi sonucunda, içsel tatmin seviyesiyle stres arasında bir ilişki bulunmadığı belirtilirken dışsal tatmin düzeyi ile stres arasında ilişki varlığı tespit edilmiştir.

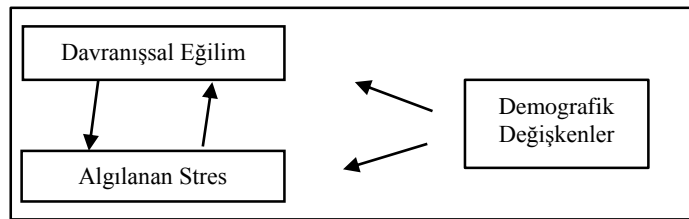
Weick, muhasebe sistemlerinde stres başlıklı çalışması, 1983 yılında yayınlanmıştır [16]. Bu teorik olarak yapılmış çalışmada, muhasebe sistemlerindeki stres artışının muhasebe yönetmeliğine bağlı hedef belirlemelerinden kaynaklı olduğu ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuç kısmında ani kardiyak ölümleri ile normal ölüm istatistik rakamlarına dayalı stresin tehlikesine vurgu yapılmıştır. Ayrıca çalışmada muhasebe sistemindeki stresin nasıl azaltılabileceğine yönelik de tavsiyeler bulunmaktadır. Muhasebe disipliniyle ilgili diğer benzer bir çalışma Sanders vd. [17] tarafından yapılmıştır. Çalışma da AICPA üyesi 570 muhasebe meslek mensubuna kamu muhasebesinde stres konulu anket yöntemi gerçekleştirilmiştir. Rol çatışması, anlam bulanıklığı, kariyer, sorumluluk, zaman baskısı, mesleğin derinliği ve çerçevesi gibi faktörlerin muhasebe alanındaki stres kaynakları olarak tespit edilmiştir.

Caplan [18] yönetim muhasebesindeki teorik ve pratiğe dayalı uygulamaların gelişmesinin altında yatan davranışsal teoriyi incelemiştir. Çalışma da yönetim ve karar alma fonksiyonlarını içeren yönetim muhasebesi alanında; geleneksel organizasyon yapılarındaki davranışsal varsayımlar ile modern organizasyona sahip yapılarındaki davranışsal varsayımlar karşılaştırılmıştır.

Literatür taraması sonucunda muhasebe meslek mensuplarında davranışsal eğilim ve algılanan stres konusunun bir arada yapıldığı doğrudan çalışmaya rastlanılmamıştır. Muhasebe meslek mensuplarında strese neden olan faktörlerin incelenmesi, stres ve diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin analiziyle ilgili çalışmaların çoğunlukta olduğu ifade edilebilir. Muhasebe meslek mensuplarında davranışsal eğilim konusunda literatür taraması yapıldığında ise “davranış” kelimesinden dolayı “davranışsal muhasebe ve(ya) davranışsal finans” konuları ile karşılaşılmaktadır. Davranışsal muhasebe ile davranışsal eğilim kavramları farklı olduğu için davranışsal muhasebe konusu bu çalışmada dikkate alınmamıştır. Dinç vd. [5]’de ifade ettiği üzere davranışsal değişken veya davranışsal eğilim konusunda yapılan çalışmalar sınırlıdır. Davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeyinin bir arada incelenmesi bu çalışmanın özgünlüğünü sağlamaktadır.

4. Araştırmanın Modeli

Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ve algılanan stres düzeyi arasındaki ilişki ile demografik değişkenler açısından da analizler gerçekleştirilmiştir. Bu durum Şema 1’deki model şeklinde görselleştirilebilir:

Şema 1: Araştırma Modeli

Çalışmanın ortaya çıkmasında etkili olan temel araştırma hipotezi, muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ile algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı olduğu düşüncesidir. Aynı zamanda davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeyi demografik değişkenler açısından da incelenmiştir.

Araştırma modeli; veri toplanması, analizi, analiz sonucu ulaşılan bulgular ve bulguların yorumlanıp tartışılması kısmının yer aldığı sonuç bölümünden oluşmaktadır.

4.1. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analiz Bilgileri

Algılanan stres ölçeği, Erci [19] tarafından geçerliliği ve güvenilirliği test ettiği “Reliability and Validity of the Turkish Version of Perceived Stress Scale” başlıklı çalışmasından uyarlanmıştır. Meslek Mensuplarının davranışsal eğilimlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan ölçek ise Dinç vd. [5] tarafından yayınlanmış araştırma referans alınmıştır. Referans alınan çalışmalardan hazırlanmış olan iki ölçeğin birleştirilmesiyle oluşturulmuş anket formu hazırlanmıştır.

Çalışmanın veri toplama süreci 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. İlgili tarihte Uşak SMMM odasından alınan bilgiler doğrultusunda aktif olarak çalışan SMMM sayısı, 193 kişidir. Bu çalışmada, 2019 yılında Uşak ilinde aktif olarak faaliyet gösteren SMMM ile yüz yüze görüşülerek hazırlanan likert ölçek tipindeki anket formu 140 muhasebe meslek mensubuna uygulanmıştır. Anket uygulama süreci dönem sonuna denk geldiği için muhasebe meslek mensuplarının dönem sonu işlemleri nedeniyle yoğunluğu, araştırmanın kısıtlarını oluşturmaktadır. Anket uygulaması sonucunda toplanan veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Öncelikle çalışmada kullanılan iki ölçek, güvenilirlik analizine tabii tutulmuştur.

Tablo 1: Cronbach's Alpha Güvenilirlik Analizi

	Algılanan Stres Ölçeği	Davranışsal Eğilim Ölçeği
Cronbach's Alpha	,735	,754
N of Items	8	9

Cronbach's Alpha değeri (Tablo 1); algılanan stres ölçeği için %73,5, davranışsal eğilim ölçeği için ise %75,4'tür. Sosyal bilimlerdeki çalışmalarda güvenilirlik değerinin %60 ve %80 arasında olması, Topgöl [20] tarafından ölçeğin “oldukça güvenilir” seviyesinde olduğu ifade etmiştir. Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi sonucundaki değerlere göre çıkan sonuçlara göre referans alınan ölçeklerin güvenilir olduğu söylenebilir. Güvenilirlik analizinden sonraki süreçte; Tek Yönlü Anova analizi, Bağımsız Grup T-testi, çapraz tablo analizi, Regresyon analizi, Korelasyon analizi uygulanmıştır.

4.2. Bulgular

Referans alınarak çalışmamıza uyarlanmış olan anket, muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri, davranışsal eğilim düzeyleri ölçeği ve algılanan stres ölçeği olmak üzere üç bölüm içermektedir. Demografik özellikler arasında meslek mensuplarının aylık ortalama gelir düzeyleri öğrenilmeye çalışılmıştır ancak cevap vermekten kaçınan katılımcılar olması sebebiyle sağlıklı bir veri elde edilememiştir. Anketin ilk bölümü; yaş, cinsiyet, medeni durum, haftalık çalışma saati, mesleki tecrübe değişkenlerinden oluşan demografik veriler yer almaktadır. Demografik veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2 demografik bulgular arasındaki cinsiyet durumuna göre muhasebe mesleğinde aktif olarak çalışanların %71,4'ü erkek, %28,6'sı kadındır. Meslek mensuplarının medeni durum dağılımları ilgili tablodan incelendiğinde, %68,6'sı evli, %31,4'ü bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 2'de muhasebe meslek mensuplarının yaş dağılımları incelendiğinde ise; %14'ü 18-24 yaş aralığında, %19'u 25-31 yaş aralığında, %17'si 32-38 yaş aralığında, %29'u 39-45 yaş aralığında ve %21'i 46 yaş ve üzerindedir.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 2: Demografik Bulgular

DEMOGRAFİK BULGULAR					
Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Erkek	100	71,4	Evli	44	68,6
Kadın	40	28,6	Bekâr	96	31,4
Toplam	140	100,0	Toplam	140	100,0
Mesleki Deneyim	Frekans	Yüzde	Yaş Dağılımı	Frekans	Yüzde
1-3 Yıl	18	12,9	18-24	19	13,6
4-6 Yıl	18	12,9	25-31	26	18,6
7-10 Yıl	24	17,1	32-38	24	17,1
11-15 Yıl	30	21,4	39-45	41	29,3
16 Yıl ve Üzeri	50	35,7	46 ve üzeri	30	21,4
Toplam	140	100,0	Toplam	140	100,0
Haftalık Çalışma Saati	Frekans	Yüzde	Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde
40-45 Saat	50	35,7	Lise	36	25,7
46-50 Saat	70	50	Yüksekokul	5	3,6
51 Saat ve Üzeri	20	14,3	Lisans	96	68,6
Toplam	140	100,0	Lisansüstü	3	2,1
			Toplam	140	100,0

Tablo 2’ de yer alan değerler incelendiğinde; meslek mensuplarının %35,7’si haftada toplam ortalama 40-45 saat aralığında çalışırken %14,3’ü ise 51 saatten fazla çalıştığı dikkat çekmektedir. Genel olarak meslek mensuplarının %50’si haftada ortalama olarak toplam 46-50 saat aralığında çalıştığı ifade edilebilir. Muhasebe meslek mensupları, “meslekteki kaçınıcı yılınız?” sorusuna verdikleri cevaplar ise mesleki deneyim bulguları olarak Tablo 2’de yer almaktadır. Meslek mensuplarının; %13’ü meslekteki 1-3 yıl diliminde, %3’ü 3-6 yıl diliminde, %17’si 7-10 yıl diliminde, %21’i 11-15 yıl diliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek mensuplarının çoğunluğunun (%36) ise 16 yıldan fazla mesleki deneyime sahip olduğu tespit edilmiştir. Demografik bulgular arasında araştırmaya katılan meslek mensuplarının %25,7’si lise, %3,6’sı yüksekokul, %68,6’sı lisans, %2,1’i lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın diğer bulgular kısmında öncelikle çapraz tablo analizleri gerçekleştirilmiştir. Sonraki aşamalarda T testi analizi, varyans analizi ve davranışsal eğilim ile algılanan stres düzeyi arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır. Çapraz tablo analiz bulguları Tablo 3 ve Tablo 4’te düzenlenmiştir.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyete göre Mesleki Deneyim ve Haftalık Çalışma Saati Çapraz Tablo Analizi

		Mesleki Deneyim					
		1-3 Yıl	4-6 Yıl	7-10 Yıl	11-15 Yıl	16 Yıl ve Üzeri	Toplam
Cinsiyet	Erkek	9 50,0%	13 72,2%	16 66,7%	20 66,7%	42 84,0%	100 71,4%
	Kadın	9 50,0%	5 27,8%	8 33,3%	10 33,3%	8 16,0%	40 28,6%
	Toplam	18 100,0%	18 100,0%	24 100,0%	30 100,0%	50 100,0%	140 100,0%

		Haftalık Çalışma Saati			
		40-45 Saat	46-50 Saat	51 Saat ve Üzeri	Toplam
Cinsiyet	Erkek	37 74,0%	48 68,6%	15 75,0%	100 71,4%
	Kadın	13 26,0%	22 31,4%	5 25,0%	40 28,6%
	Toplam	50 100,0%	70 100,0%	20 100,0%	140 100,0%

Tablo 3'e göre ankete katılım sağlayan erkek muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun (%84,0) mesleki deneyimi 16 yıldan fazlayken, kadın muhasebe meslek mensuplarının yarısının ise (%50) 1-3 yıllık meslek deneyimine sahip olduğu tespit edildi. Ankete katılım sağlayan erkek meslek mensuplarının haftalık ortalama toplam çalışma süreleri 51 saat ve üzerinde iken kadın meslek mensuplarının çoğunluğunun haftada ortalama 46-50 saat aralığında çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu durum ayrıca demografik bulgular arasında da belirtilmiştir. Genel olarak haftalık ortalama çalışma süreleri bakımında erkeklerin kadınlara göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 4'teki sonuçlar doğrultusunda muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyimleri; i) 18-24 yaş arası 1-3 yıllık meslek deneyimine sahip olduğu, ii) 25-31 yaş arasında olanların çoğunlukla 7-10 yıllık meslek deneyimine sahip olduğu, iii) 32-38 yaş arasında olanların çoğunlukla 11-15 yıllık meslek deneyimine, iv) 39-45 yaş arasında olanların çoğunlukla 16 yıldan fazla meslek deneyimine sahip olduğu, v) 46 yaş ve üzerindeki meslek mensuplarının çoğunluğunun ise 16 yıldan fazla meslek deneyimine sahip olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının yaşlarıyla çalışma alanındaki meslek deneyimlerinin aynı doğrultuda arttığı gözlemlenmiştir.

18-31 yaş aralığında muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun haftada ortalama 40-45 saat aralığında çalıştığı, 32 yaş üzerindeki meslek mensuplarının çoğunluğunun ise ortalama 46-50 saat aralığında çalıştığı tespit edilmiştir. Mesleki deneyimde olduğu gibi muhasebe meslek mensuplarının yaş düzeyi arttıkça haftalık ortalama çalışma saatlerinin de arttığının ifade edilebilmesi mümkündür. Tablo 5'te ise muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ve algılanan stres düzeylerinin cinsiyet ve medeni durumları arasındaki anlamlı bir ilişkinin varlığının test edilmesi için Bağımsız Örneklem T testi değerleri yer almaktadır.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 4: Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşına göre Mesleki Deneyim ve Haftalık Çalışma Saati Çapraz Tablo Analizi

		Mesleki Deneyim					Toplam
		1-3 Yıl	4-6 Yıl	7-10 Yıl	11-15 Yıl	16 Yıl ve Üzeri	
Yaş	18-24	13 72,2%	6 33,3%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	19 13,6%
	25-31	4 22,2%	9 50,0%	12 50,0%	1 3,3%	0 0,0%	26 18,6%
	32-38	1 5,6%	1 5,6%	8 33,3%	13 43,3%	1 2,0%	24 17,1%
	39-45	0 0,0%	2 11,1%	4 16,7%	13 43,3%	22 44,0%	41 29,3%
	46 ve üzeri	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 10,0%	27 54,0%	30 21,4%
	Toplam	18 100,0%	18 100,0%	24 100,0%	30 100,0%	50 100,0%	140 100,0%

		Haftalık Çalışma Saati			Toplam
		40-45 Saat	46-50 Saat	51 Saat ve Üzeri	
Yaş	18-24	12 24,0%	7 10,0%	0 0,0%	19 13,6%
	25-31	11 22,0%	11 15,7%	4 20,0%	26 18,6%
	32-38	6 12,0%	16 22,9%	2 10,0%	24 17,1%
	39-45	14 28,0%	20 28,6%	7 35,0%	41 29,3%
	46 ve üzeri	7 14,0%	16 22,9%	7 35,0%	30 21,4%
	Toplam	50 100,0%	70 100,0%	20 100,0%	140 100,0%

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 5: Bağımsız Örneklem T Testi

Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetleri ile Davranışsal Eğilim Düzeyleri Karşılaştırması İçin T Testi Tablosu						
Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Erkek	100	3,9367	,43516	1,440	138	,152
Kadın	40	3,8056	,59795	1,260	56,279	,213
Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetleri ile Algılanan Stres Düzeyleri Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu						
Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Erkek	100	2,2838	,51519	-1,421	138	,158
Kadın	40	2,4313	,64485	-1,219	59,919	,202
Muhasebe Meslek Mensuplarının Medeni Durumları ile Algılanan Stres Düzeyleri Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu						
Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	df	P
Evli	96	2,3021	,55656	-,746	138	,457
Bekar	44	2,3778	,56063	-,744	82,958	,459
Katılımcıların Medeni Durumları ile Davranışsal Eğilim Düzeyleri Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu						
Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	df	p
Evli	96	3,9896	,37639	3,350	138	,001*
Bekar	44	3,7020	,63299	2,795	57,384	,007**

* 0.001<=p<0.01: Yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık / **0.01<=p<0.05: İstatistiksel anlamlılık

Tablo 5 sonuçları doğrultusunda cinsiyet durumuyla davranışsal eğilim düzeyleri karşılaştırması için yapılan test sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının medeni durumlarıyla algılanan stres düzeyleri arasında da yine anlamlı bir fark bulunmamıştır (P >0,05).

Tablo 5'e göre muhasebe meslek mensuplarının medeni durumlarıyla davranışsal eğilim düzeyleri karşılaştırması için yapılan t testi sonrasında medeni durum ile davranışsal eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (P<0,05). Medeni durumu evli olan katılımcıların medeni durumu bekar olan katılımcılara göre davranışsal eğilim düzeylerinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 6: Farklı Yaşlardaki Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilim Düzeyi ve Algılanan Stres Düzeyi Karşılaştırılması için Varyans Analiz Tablosu

Farklı Yaşlardan Katılımcıların Davranışsal Eğilim Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma		
18-24	19	3,5846	,79108		
25-31	26	3,8504	,34418		
32-38	24	3,8889	,35742		
39-45	41	4,0000	,40825		
46+	30	4,0556	,42860		
Toplam	140	3,8992	,48859		
Varyans Analizi					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	4,025	4	1,006	4,658	,001*
Gruplar İçi	29,158	135	,216		
Toplam	33,183	139			
Farklı Yaşlardan Katılımcıların Algılanan Stres Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma		
18-24	19	2,5855	,62646		
25-31	26	2,5144	,68221		
32-38	24	2,2188	,44881		
39-45	41	2,1829	,46612		
46+	30	2,2792	,51558		
Toplam	140	2,3259	,55694		
Varyans Analizi					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	3,384	4	,846	2,874	,025**
Gruplar İçi	39,732	135	,294		
Toplam	43,116	139			

* 0.001 ≤ p < 0.01: Yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık / **0.01 ≤ p < 0.05: İstatistiksel anlamlılık

Tablo 6'ya göre %95 oranda varyanslar homojendir. Katılımcıların yaşları ile davranışsal eğilim düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan varyans analizi sonucunda anlamlı bir ilişkinin varlığını göstermektedir. 39-45 yaş arası ve 46 yaş üzeri katılımcıların diğer yaş grubundaki meslek mensuplarına kıyasla yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir (P<0,05).

Muhasebe meslek mensuplarının yaşları ile algılanan stres düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan Varyans analizi sonucunda (Tablo 6), anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan 18-24 yaş arası olan katılımcıların stres düzeylerinin diğer katılımcılara oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (P<0,05).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 7: Muhasebe Meslek Mensuplarının Öğrenim Durumları ile Davranışsal Eğilim Düzeyi ve Algılanan Stres Düzeyi Karşılaştırılması için Varyans Analiz Tablosu

Katılımcıların Öğrenim Durumları ile Davranışsal Eğilim Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Mezuniyet Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma		
Lise	36	3,8580	,34181		
Yüksek Okul	5	3,8889	,47140		
Lisans	96	3,9109	,53824		
Lisans Üstü	3	4,0370	,52509		
Toplam	140	3,8992	,48859		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	,132	3	,044	,191	,909
Gruplar İçi	33,051	136	,243		
Toplam	33,183	139			
Katılımcıların Öğrenim Durumları ile Algılanan Stres Düzeyleri Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Mezuniyet Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma		
Lise	36	2,3750	,60504		
Yüksek Okul	5	2,8500	,63982		
Lisans	96	2,2760	,52937		
Lisans Üstü	3	2,4583	,38188		
Toplam	140	2,3259	,55694		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	1,751	3	,584	1,920	,129
Gruplar İçi	41,364	136	,304		
Toplam	43,116	139			

Tablo 7'ye göre %95 oranda varyanslar homojendir. Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim durumları ile davranışsal eğilim düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yine aynı şekilde muhasebe alanındaki meslek mensuplarının öğrenim durumları ile algılanan stres düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık yoktur ($P>0,05$).

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 8: Katılımcıların mesleki deneyimleri ile Davranışsal Eğilim Düzeyi karşılaştırılması Algılanan Stres Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu

Mesleki Deneyimleri ile Davranışsal Eğilim Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Mesleki Deneyim	N	Ortalama	Standart Sapma		
1-3 yıl	18	3,5185	,81382		
4-6 yıl	18	3,8272	,38153		
7-10 yıl	24	4,0000	,33734		
11-15 yıl	30	3,8778	,42017		
16 yıl ve üzeri	50	4,0267	,40254		
Toplam	140	3,8992	,48859		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	3,772	4	,943	4,328	,003*
Gruplar İçi	29,411	135	,218		
Toplam	33,183	139			
Mesleki Deneyimleri ile Algılanan Stres Düzeyleri Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Mesleki Deneyim	N	Ortalama	Standart Sapma		
1-3 yıl	18	2,4653	,59841		
4-6 yıl	18	2,6111	,67776		
7-10 yıl	24	2,3073	,58396		
11-15 yıl	30	2,2625	,41177		
16 yıl ve üzeri	50	2,2200	,53366		
Toplam	140	2,3259	,55694		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	2,504	4	,135	2,081	,087
Gruplar İçi	40,612	135	,139		
Toplam	43,116	139			

* 0.001 ≤ p < 0.01: Yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık / **0.01 ≤ p < 0.05: İstatistiksel anlamlılık

Tablo 8'e göre %95 oranda varyanslar homojendir. Katılımcıların mesleki deneyimleri ile Davranışsal Eğilim düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık içeren ilişki yoktur (P < 0,05). 16 yıldan uzun mesleki deneyime sahip katılımcıların diğer katılımcılara oranla davranışsal eğilim düzeyinin yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyimleri ile algılanan stres düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için yapılan varyans analizinde ise yine anlamlı bir farklılık içeren değer tespit edilmemiştir.

Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Eğilimleri ve Algılanan Stres Düzeyleri İlişkisinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 9: Katılımcıların Haftalık Çalışma Saatleri ile Davranışsal Eğilim Düzeyleri ve Algılanan Stres Düzeyi Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu

Haftalık Çalışma Saatleri ile Davranışsal Eğilim Düzeyleri Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Haftalık Çalışma Saati	N	Ortalama	Standart Sapma		
40-45 saat	50	3,8111	,58634		
46-50 saat	70	3,9222	,43151		
51 saat ve üzeri	20	4,0389	,37511		
Toplam	140	3,8992	,48859		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	,815	2	,408	1,726	,182
Gruplar İçi	32,367	137	,236		
Toplam	33,183	139			
Haftalık Çalışma Saatleri İle Algılanan Stres Düzeyleri Karşılaştırılması İçin Varyans Analiz Tablosu					
Betimsel İstatistikler					
Haftalık Çalışma Saati	N	Ortalama	Standart Sapma		
40-45 saat	50	2,3125	,61665		
46-50 saat	70	2,2839	,53072		
51 saat ve üzeri	20	2,5063	,47378		
Toplam	140	2,3259	,55694		
Varyans Analiz Tablosu					
	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	,783	2	,391	1,267	,285
Gruplar İçi	42,333	137	,309		
Toplam	43,116	139			

Tablo 9'a göre %95 oranda varyanslar homojendir. Muhasebe meslek mensuplarının haftalık çalışma saatleri ile davranışsal eğilim düzeylerinin ortalamaları arasındaki farkı belirleyebilmek için uygulanan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık içeren değer tespit edilmemiştir. Muhasebe meslek mensuplarının haftalık çalışma saatleri ile Davranışsal Eğilim düzeyleri arasında da yine anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($P>0,05$).

Tablo 10: Davranışsal Eğilim Düzeyi ile Algılanan Stres Düzeyi Korelasyon Analizi

	Davranışsal Eğilim Ortalaması	Stres Ölçeği Ortalaması
Davranışsal Eğilim Ortalaması	1	-,115 ,176 140
Algılanan Stres Ölçeği Ortalaması	-,115 ,176 140	1 140

Tablo 10'da ise muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilimleri ile algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkinin ölçülmesi için yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Muhasebe meslek mensuplarının davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılan istatistiksel analiz sonucu ulaşılan bulgular, çalışmanın sonuç bölümünde değerlendirilmiştir. Muhasebe Meslek mensuplarındaki davranışsal eğilim; mükellefleriyle etkileşim sonucu oluşan, iletişim, bilgi paylaşımı, çatışma, güven, iş birliği vb. değerleri ifade etmektedir. Algılanan stres kavramı ise çeşitli stres kaynaklarının varlığıyla, muhasebe meslek mensupları üzerinde olumsuz etki oluşturması olarak kısaca tanımlanabilir.

Çalışma kapsamındaki elde edilen demografik bulgular incelendiğinde araştırma örneklemini oluşturan meslek mensuplarının çoğunluğu erkek ve evli kişilerdir. Ayrıca meslek mensuplarının çoğunluğu 39-45 yaş aralığında, Türkiye şartlarında bu yaş grubunun orta yaş diliminde bulunduğu ifade edilebilir. Genel olarak haftalık toplam çalışma saatleri incelendiğinde ise muhasebe meslek mensuplarının İş Kanunundaki belirtilen kanuni sürenin yani haftalık 45 saatin üzerinde yoğun olarak çalıştıkları söylenebilir. Meslek mensuplarının çoğunluğunun ise lisans mezunu olduğu, öğrenim durumlarının tespiti sonucunda anlaşılmıştır. Bu bulgular neticesinde medeni durumun değişmesi psikolojik açıdan insan davranışlarındaki etkisinin olduğu bir gerçektir. Evli muhasebe meslek mensuplarının bekar muhasebe meslek mensuplarına göre davranışsal eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulgularda belirtilmiştir. Bu durumun nedeni, evliliğin bireylere daha fazla sorumluluk yüklemesi sebebiyle olabilmeye mümkündür. Ayrıca insanoğlu yaşamı boyunca gençlik dönemi, orta yaş dönemi, olgunluk dönemi ve yaşlılık dönemi gibi çeşitli süreçlerden geçmektedir. Bu dönemsel süreçlerde de kişilerin davranışlarının farklı düzeylerde olması çeşitli psikososyal ve fizyolojik faktörlerin etkili olması açısından normaldir. Muhasebe meslek mensuplarının da yaşlarının artmasıyla davranışsal eğilim düzeylerinin artması aynı doğrultuda olduğu bulgulardan anlaşılmaktadır. Aynı şekilde muhasebe alanındaki meslekteki deneyim ve tecrübenin artması da davranışsal eğilim düzeyini artırmakta olduğu ulaşılan bulgulardan anlaşılmaktadır.

Diğer anlamlı farklılık oluşan bulgulardan birisi 18-24 yaş arasındaki muhasebe meslek mensuplarının algılanan stres düzeylerinin diğer yüksek yaş gruplarındakilere oranla fazla olmasıdır. Literatürde yer alan Yanık [14] araştırma sonucundakinin aksine meslekte genç olanların stres düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonucun, çalışmadaki diğer bulgulardaki çıkarımlarla birlikte incelendiğinde ise ortak paydada keşiştiği ifade edilebilir. Ayrıca analiz sonucunda davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeyi arasındaki ilişkide bulunmamıştır. Tekin vd. [21] farklı meslek gruplarında stres düzeylerinin karşılaştırmasını yapmış olduğu çalışmada, stres düzeyi en yüksek olan mesleğin madencilik olduğunu belirtmiştir. Stres düzeyinin en yüksek olduğu meslek sıralaması; 1- madencilik, 2- asker ve polis, 3- sağlık çalışanları, 4- öğretmenler olarak çalışmanın sonucunda açıklanmıştır. Bankacılık ve muhasebecilik mesleğinin stres düzeyinin seviyesi ise orta düzeyde olduğu çalışma da belirtilmiştir. Bu sıralamaya dikkat edildiğinde; can güvenliği riskinin yüksek olması ve şiddet olaylarının sıklıkla yaşandığı mesleklerin doğal olarak algılanan stres düzeyinin yüksek olması, normal olarak değerlendirilebilir.

Genel olarak çalışmanın sonucu özetlenecek olursa, muhasebe meslek mensuplarının yaşlarının artması, evlenmesi, mesleki deneyim ve tecrübelerinin artması olay ve olgulara bakış açılarını da değiştirdiği için davranışsal eğilim düzeylerini artırmakta iken algılanan stres düzeylerini azaltmakta olduğu ifade edilebilir. Dijital dönüşümün yaşandığı günümüzde muhasebe mesleğinde stresle başa çıkma yolları, stres yönetimi ve pozitif davranışsal eğilim düzeylerinin artırılmasına yönelik periyodik eğitimlerin mesleki oda kuruluşları koordinatörlüğünde düzenlenmesinin meslek mensuplarına faydalı olacağı ve mesleğin gelişimine katkı sağlaması bakımından önemlidir. Ayrıca davranışsal eğilim ve algılanan stres düzeyi muhasebe iklimi çerçevesinde farklı kültürlerde değişiklik gösteren dinamik bir süreçtir. Yeni yapılacak çalışmalarda, farklı kültürlerin dikkate alınması bu çalışmanın gelişimine katkı sağlayacaktır.

6. Kaynaklar

- [1] Pettijhon, F. T. and Pettijhon, F. T., “Perceived Happiness of College Students Measured By Maslow’s Hierarchy of Needs”, *Psychological Reports*, 79, 759-762, 1996.
- [2] Ergüden, E.; Dalkılıç, A. F.; Kaya, T. C. ve Sayar, A.R. Z., “Finansal Raporlama ve Denetim Kapsamında Davranışsal Muhasebe Teorisine Bakış”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Özel Sayı, 411-425, 2018.
- [3] Marşap B., Gökten, P.O., “Davranışsal Muhasebe: Kuramsal Yaklaşım”, *Journal of Business Research-Türk*, 8(4), 345-359, 2016.
- [4] Kang, I, Lee, S. ve Choi, J., “Using Fuzzy Cognitive Map for the Relationship Management in Airline Service”, *Expert Systems with Applications*, 26, 4, 545-555, 2004.
- [5] Dinç, E., Abdioğlu, H. ve Büyükşalvarcı, A., “Muhasebe Meslek Mensuplarının Davranışsal Değişkenlerinin Kazanç Düzeyi Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Görgül Bir Araştırma”, *Ege Akademik Bakış*, 10(4),1154-1164, 2010.
- [6] Akgemci, T., "Örgütlerde Stres ve Yönetimi." *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 15(1-2). 301-309, 2001.
- [7] Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*, “sozluk.gov.tr/?kelime=an” Erişim Tarihi: 19.01.2020
- [8] Demir, M. ve Anasız, İ., "Muhasebecilik Mesleğinde Mesleki Stres Kaynakları ve Uygulanan Bireysel Stratejiler Üzerine Bir Araştırma." *Verimlilik Dergisi* 3, 135-159, 2008.
- [9] Çil Koçyiğit, S., Çına Bal, E. ve Öztürk, V., “Muhasebe Meslek Mensuplarının Örgütsel Stres Kaynaklarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 253-275, 2010.
- [10] Usul, H., *Davranışsal Muhasebe*, Asil Yayınları, Ankara, 2007.
- [11] Zeytin, M. ve Gökgez, A., “Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörlerin İncelenmesi: Yalova ve Bilecik İlleri Örneği”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 3, 99-118, 2011.
- [12] Aksoylu, S., “Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Kayseri İli Örneği”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(1), 228-245, 2019.
- [13] Aksoylu, S., “Investigating the Reasons of Occupational Stress by Demographic Factors on Female Accounting Professionals: The Case of Kayseri Province”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 83, 249-262, 2019.
- [14] Yanık, A., “Muhasebe Meslek Mensuplarının Algıladıkları Stres Düzeyine Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3, 1, 99-107, 2017.
- [15] Kayıhan, B., Tepeli, Y., Heybeli, B. ve Bakan, H., “Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörlerle İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Analizi: Muğla İli Örneği”, *Akademik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14, 3, 374-390, 2015.
- [16] Weick, K. E., “Stress in Accounting Systems”, *The Accounting Review*, 58, 2, 350-369, 1983.
- [17] Sanders, J. C., Fulks, D. L. and Knoblett, J. K., “Stress and Stress Management in Public Accounting”, *The CPA Journal*, 65, 8, 46, 1995.
- [18] Caplan, E. H., “Behavioral Assumptions of Management Accounting”, *The Accounting Review*, 41(3) 496-509, 1966.
- [19] Erci, B., “Reliability and Validity of the Turkish Version of Perceived Stress Scale”, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9,1, 58-63, 2006.
- [20] Topgül, S., “Demografik Özelliklerin Whistleblowing (Bilgi Uçurma) Davranışı Üzerindeki Etkisi ve Kamu Kurumları Üzerine Bir Araştırma”, *Verimlilik Dergisi*, 4, 153-183, 2018.
- [21] Tekin, E., Çilesiz, Z. Y. ve Gede, S., “Farklı Meslek Gruplarında Çalışanların Algılanan Stres Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Üzerine Bir Araştırma”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 79-89, 2019.